

A DEBRECENI
DÉRI MÚZEUM
ÉVKÖNYVE
2008/09

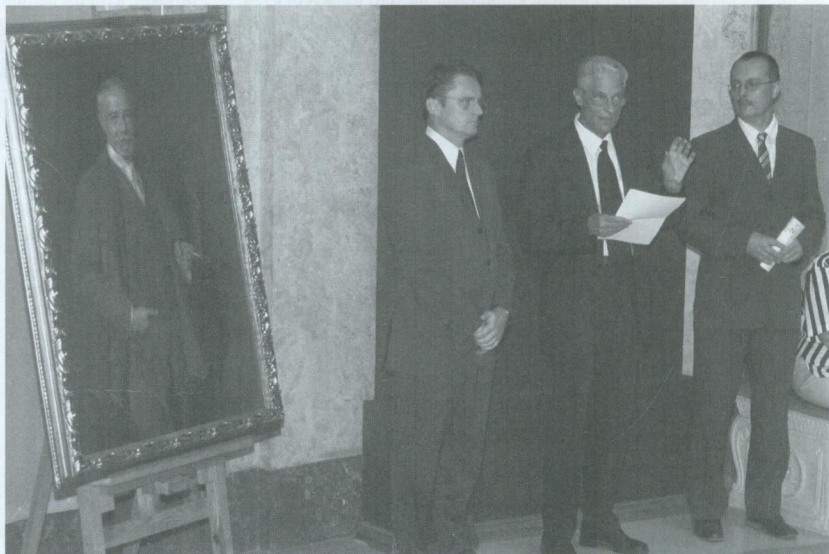
BITSKEY ISTVÁN

MÁTYÁS ORSZÁGA

Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Kedves Múze-
umbarátok!

Hunyadi Mátyás egyik történetírója, Pietro Ransano többek között ezekkel a szavakkal méltatta a királyt: „Európának sok helyéről, kiváltképpen Itáliából különféle mestereket hívtál: kovácsokat, asztalosokat, kőműveseket, továbbá ötvösöket, szobrászokat, festőket és könyvmásolókat, hogy azoknak sokféle műve életedben örömedre szolgáljon, és főként hogy (halálod után) nagyságod emlékét őrizze”.

Az itáliai historikus találó módon emelte ki az uralkodó egyik jellemző vonását: vonzódását a szép tárgyakhoz, a mindennapi élet minőségét javító használati eszközökhöz, művészi kivitelű alkotásokhoz, a téralakítás korszerű formáihoz. Jól ismert tény, hogy Mátyás palotái Budán és Visegrádon korszerű berendezéseikkel, fényűző pompájukkal elkápráztatták a kortársakat, a nála követésben járt külföldi diplomaták nem győzték csodálni az uralkodót körülvevő artisztikus környezetet. Minderről 2008-ban, a reneszánsz évében konferenciák szótak, kiállítások és koncertek tanúskodtak, díszes kivitelű albumok és tanulmánykötetek mutatták be az eredményeket. Hiba lenne azonban elfelednünk, hogy az elit kultúra mellett Mátyás országában, a 15. századi Kárpát-medencében a köznapok életminősége is jelentékeny változáson ment át, a királyi és főúri udvarok pompaigénye az iparos-kézműves társadalom rangemelkedését is magával hozta. Felértékelődött a díszesen faragott bútorok, mivesen cizellált asztali edények, kancsók, tálak, üveg-poharak, gyertyatartók, kovácsoltvas csillárok megbecsültsége, s a gazdagabb városi polgárok is mindinkább igyekeztek műgonddal kifaragott szerszámokat használni, családjuk számára otthonosabb környezetet kialakítani, díszesebb ruhákban járni. A kolozsvári polgárosszonyok költséges öltözködési szokásait bírálva jegyezte meg nem minden ironia nélkül Heltai Gáspár: „Ez előtt való időkbbe egy jeles mennyekzöbe alig láttál két selem ruhát: de most minden tölcsergyártóné selem ruhába mórál”. A 15. században már Debrecenben is számos kézművescéh dolgozott: szabók, szűcsök, vargák, posztónyírók, kovácsok, lakatgyártók, kardcsiszárok, nyergesmesterek, tímárok, szabók, szíjgyártók, szappanosok és bútorművesek egyaránt hozzájárultak ahhoz, hogy az embereket körülvevő anyagi világ egyrészt praktikusabbá, másrészt esztétikusabbá váljon.

Noha Mátyás kezdetben főként itáliai mesterembereket hívott meg építkezéseikhez, a későbbi években egyre nőtt a mellettük dolgozó magyar kézművesek száma, akik eltanulták a mesterségbeli fogásokat, s e tudással felvértezve járták az országot, terjesztették a technikai és művészi tudást. A 15. századi Európa legfejlettebb iparával rendelkező Itália mesterembereinek Magyarországra hívása révén itt is mind nagyobb számban jelentek meg a korszerű eljárások, magasabb szintre emelkedett a helyi iparosok munkakultúrája. Korabeli feljegyzések szerint egyes céhek tagjai — pl. a királyi kocsigyártók (curripares) — mind magyarok voltak, s a kocsik (és a királyi szánok) vasalását, valamint a sarkantyúk gyártását szintén magyar kovácsok végezték. Erősödött az ország iparos-kereskedő rétege, városiasodott a társadalom, s a gazdasági fellendülés jótékony hatással volt az egész régió fejlődésére. A városi élet dicséretét megverselő Piso Jakabnak az egyik tablón olvasható verse pontosan érzékelteti az öntudatosodó polgárság életérzését. „Bárhogyan is valold, hogy szép a vidéken az élet: városi otthonomat mégis elébe teszem” — írta egy barátjának, hosszan ecsetelve a városi életmód előnyeit.

Ezt a fejlődést is igyekszik illusztrálni a most megnyíló kiállítás, amely a reneszánsz kor mindennapjainak világába enged bepillantást. Nem a budai királyi palota pompáját, hanem sokkal inkább a városi, a mezővárosi vagy éppen falusi kézműipar legjobb termékeit kínálja megtekintésre. Azt a tárgyi világot mutatja be, amely Mátyást is körülvette akkor, amikor álruhában járta az országot, amikor betért a vidéki házakba is, hogy saját tapasztalatából ismerje meg népét, s hogy közelről lássa azt a kö-